

Araştırma Sonuç Raporu

Kentin sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi ile kentte kadın görünürlüğü arasında varsayılan pozitif yönlü ilişkiyi anlamak üzerine kurgulanan araştırma projesinde **kentler geliştikçe kadın görünürlüğünün de gelişeceği** varsayımı,

- ✓ İllerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmaları (SEGE) 2017 bulgularına göre farklı gelişmişlik gruplarında,
- ✓ Farklı coğrafi bölgeleri temsil etmesine dikkat edilerek,
- ✓ Aynı gelişmişlik seviye grubunda olan kentlerden birinin büyükşehir yönetimine, diğerinin il belediye yönetimine sahip olmalarına,
- ✓ BM'nin Türkiye'de, yerel düzeyde kadın-erkek eşitliğini güçlendirmek için yürüttüğü "Kadın Dostu Kentler Projesi'nde yer alan kentlerin temsil edilebilmesine ve
- ✓ Toplumsal cinsiyet eşitliği karnesinde sıralamanın başlarında ve sonlarında yer alan kentlerin de temsiline sağlanması konuları dikkate alınarak belirlenen 9 kent örneği üzerinden incelenmiştir.

Araştırmanın yürütüldüğü 9 kent:

- Üst gelişmişlik seviyesinde **Antalya-Yalova**,
- Üst-orta gelişmişlik seviyesinde **Gaziantep-Zonguldak**,
- Orta gelişmişlikte tek kent olarak (medyan) **Afyon**,
- Alt-orta gelişmişlik seviyesinde **Malatya-Çankırı** ve
- Alt gelişmişlik seviyesinde de **Şanlıurfa-Kars** kentleridir.

Araştırmada; kadınların kentsel olanaklara erişim, kentsel yaşama katılım ve kentsel mekânsal deneyimlerinde cinsiyetler arası farklılaşan boyutlar, sosyoekonomik kentsel gelişme ve toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde sorgulanmıştır. Bu doğrultuda araştırma; "kentsel mekân", "kentsel hizmetler", "katılım ve temsil" alt parametrelerine ilişkin toplanan nicel ve nitel veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonucunda tespit edilen bazı hususlar şöyledir;

- Katılımcı kadınların %67,6'sının **her gün** kullandığı kentsel kamusal mekanların **Cadde-meydan-sokaklar** olduğu,
- Katılımcı kadınların %65,5 oranı ile **en az kullanılan** kentsel mekanların ise **gece eğlence mekânları** ve %65,1 oranı ile **spor mekânları** olduğu tespit edilmiştir.
- Hissedilen eşitlik algısı, yani kentlerde kadınların toplumsal cinsiyet açısından eşit bir iklimin varlığını hissetmesi parametresi, SEGE gruplaması anlamında gelişmişlik skoru yüksek kentlerde daha yüksek; SEGE gruplaması anlamında gelişmişlik skoru düşük kentlerde ise daha düşük ortalama puan sunmaktadır.
- Ölçek ve gelişmişlik düzeyi fark etmeksizin Türkiye'de erkek cinsine özgü kahvehane kültürünün eskisi kadar kendini hissettirmediği sonucu karşımıza çıkarmaktadır. Şanlıurfa'nın ise saha kentleri arasında en az gelişmişlik düzeyine sahip olduğu göz önünde bulundurulduğunda, kentsel mekânların cinsiyetlere

göre ayrışmasının gelişmişlikle bir ilişkisi olduğunu düşündürmektedir. Bu sonuç çalışmanın “Kentlerin gelişmişlik düzeyi kadınların kentsel mekân deneyimlerini şekillendirir (ayrıştırır ya da ortak mekânlar yaratılır) önermesinin kabul edildiğinin önemli bir göstergesidir.

- Bir kentin ekonomik yaşamının gelişmişliği o kentin sosyal donatı alanlarından, kültürel etkinliklerine kadar gelişmesini sağlayan önemli bir unsurdur. Ancak ne kadar gelişmiş olursa olsun toplumsal kültürün kadın ve cinsiyet eşitliği konusundaki temel tutum ve davranışı etkileyen ataerkil kalıplar sebebiyle kadının kamusal görünürlüğü beklenen oranda artmamaktadır.
- Temelde eğer kadının emeğine, yeteneğine ve varlığına-katkısına ihtiyaç duyulduğu noktada sistemde yer açılıyor ancak o da toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayacak bir mantıkla yapılmadığı için kadının kamusal hayattaki görünürliğini beklenen oranda etkileyemiyor. Dolayısıyla kent gelişmişliği ile kadının kamusal görünürlüğü ilişkisinde doğrudan ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu net bir şekilde söylenemese de kentsel gelişmişliğin kadının görünürlüğüne önemli bir konu olarak tartışılması gereken önemli bir konu olduğunu göstermektedir. Zira ekonomik canlılığa sahip olmayan, gelişemeyen kentlerde kadın ve kadına yönelik problem alanları hepten görülmez bir konu haline dönüşebilmektedir.
- Özellikle saha araştırmasının yapıldığı kentlerde kadının kamusala çıkışını etkileyecek temel sorunların %27,9 güvenlik, %19,9 ekonomi-istihdam ve %12,6 eş-aile baskısı olarak tespit edildiği belirtilebilir.

Kentlerdeki bulguları daha detaylandırmak gerekirse;

- Üst düzey gelişmişlik seviyesine sahip kentlerden alt düzey gelişmişlik seviyesine kadar ve büyükşehir olan ya da olmayan tüm kentler için ortak olarak kadınların yaşadıkları semtlerdeki kentsel **mekânları değerlendirmelerinde;**
 - Kadınların kullanımına yönelik mekansal çeşitliliğinin az olduğu,
 - Mevcut mekanların da sayıca yeterli olmadığı gibi beklenen düzeyde kaliteli olmadığı ve kadınların buraları güvenli ve rahat bir biçimde kullanamadıkları,
 - Mevcut mekanların tasarımlarının kadın, çocuk ve engelli gibi özgün ihtiyaç sahibi olan grupların kullanımına uygun olmadığı,
 - Erişim açısından bir takım zorluklara sahip olduğu,
 - Yine bu mekanların mahalli otoritelerin yeterli düzeyde ilgisine mahzar olamadığı ve geliştirilmediği ifade edilmiştir.
- Kentsel **mekânlara erişim/kullanım-kadın görünürlüğü** ilişkisi bağlamında, temsilci kadın değerlendirmeleri ise;
 - Kentsel mekânlarının güvenli olması, kadınların kentsel kamusal alanı daha sık kullanarak görünür olmasını etkilediği,

- **Kent merkezleri ve gündelik iş-ticaret alanlarının** yoğun olduğu yerler ve kentin **ana caddeleri (hava kararmadan önceki zamanlar için) kadınların daha görünür olduğu** yerler olduğu,
- Sosyoekonomik olarak daha yoksul, göç alan ve nüfus yapısı etnik olan, heterojen nüfuslu kesimlerinde ve ara sokaklarında **güvenlik kaygısı nedeniyle** kadınların görünür olamadıkları şeklindedir.
- Kadınların gözünden kentte kadın görünürlüğü olumsuz etkileyen ortak olarak dikkat çeken şey, **ataerkil aile yapısı ve kentin muhafazakâr olarak algılanması** (Afyonkarahisar, Şanlıurfa ve Malatya gibi kentlerde, kentte kadına bakış ve eril toplumsal yapının özellikle genç kadınlara ve öğrencilere yönelik olumsuz bakış oluşturduğuna vurgu yapılmıştır) olarak karşımıza çıkmıştır.

➤ **Katılımcıların *kentlerin belediyelerinin hizmetlerini değerlendirmeleri:***

- Genel kanaatin sokak aydınlatmaları ve park ve oyun alanları dışında olumsuz olduğu tespit edilmiştir (ancak uzak mahallelere ve ara sokaklara doğru aydınlatmanın yetersiz olduğu kent sakinlerince ifade edilmiştir).
- Sokak aydınlatmaları konusunda olumsuz değerlendirmelerin **Afyon, Gaziantep ve Antalya’da** dikkat çekildiği görülmüştür.
- Park ve oyun alanlarının yetersizliği yönündeki olumsuz değerlendirme de **Afyon, Kars, Malatya ve Zonguldak** dikkat çekmiştir.

Bu kentlerde temsilci kadınların da benzer değerlendirmelerde bulunarak, kentsel hizmetlere ilişkin yüksek bir memnuniyet havası çizmedikleri görülmüştür.

➤ **Katılımcıların *kadınların kentsel katılım ve temsile yönelik değerlendirmede:***

- Genel tutum, kentlerinin kamusal karar alma ve hizmet süreçlerine kadınların hem üst düzey yöneticilikte hem de kentlerin meclislerinde **görünür olmadıkları yönündedir**. Bu değerlendirme kentlerde farklı alanlarda temsil gücünü elde eden görünür katılımcılar tarafından da yapılmıştır.
- Ancak, kadın ve erkeği eşit kılan uygulamalar yürütüldükçe, kadınların eğitim seviyesi yükseldikçe, kentte kadın istihdamı arttıkça, kadının ailesinden destek alması ve kentte kadının ailesinin tanınır olması halinde kadınların görünürlüklerine katkı sağlayacağı/artacağı görüşü olduğu tespit edilmiştir.
- Kadınların aile sorumluluklarının (çocuk, eş gibi), kadınların özgüven eksikliğinin (başaramama korkusu) ve kentlerinin yerel kültürünün de kadınların siyasal ve yönetsel alanda yer almalarına kısmen engel olduğu ön plana çıkmıştır.

➤ **Katılımcı kadınların *kentlerini güvenli bulmaya dair değerlendirmelerinde:***

- Tüm evren genelinde kentlerinin sokak, cadde, durak, park gibi kamusal açık mekânlarını gündüz güvenli ama hava karardıktan sonra güvenli olmadığı ön plana çıkmıştır.

- Günün her saatinde kentsel mekânları hem kendilerinin hem de çocuklarının güvenle kullanamadıkları ve ayrıca yine hava karardıktan sonra bu mekânların yeterince aydınlık olmadığı ifade edilmiştir.
- Geç saatte toplu taşıma aracı kullanma ve hava karardıktan sonra sokağa çıkma konusunda da olumsuz tutum gösterdikleri tespit edilmiştir.
- Katılımcı kadınlar kentlerinde sokak hayvanlarının çoğu kez bir tehdit oluşturmadığı belirtilmiştir.
- Kentlerin göç almasının ve fiziksel olarak büyümesinin kendilerini kente dair güvensiz hissetmelerine yol açtığını ve güvenli bir sitede yaşamayı tercih edecekleri belirtilmiştir.

Güvenlikle ilişkili olarak katılımcı kadınların kentlerinde kadına yönelik şiddete dair değerlendirmeleri de önemlidir.

- Saha kentlerinin tamamında araştırmaya katılan görünür olan/olmayan tüm kadınlar tarafından kentlerinde şiddetin fiziksel ve psikolojik türünün yaşandığı ifade edilmiştir.
- Genel olarak tüm evrende katılımcıların %81,3'ü kentlerinde kadınların şiddete uğradığını ve bu şiddetin %52,2 oranı ile ev, sokak (evin dışında), işyerini ifade eden “her yerde” yaşandığının altını çizmişlerdir. (Gelişmişlik sıralamasında en alt sırada olan Şanlıurfa ile en üst sıralamada olan Antalya ve gelişmişlik sıralamasında üst orta grupta yer alan Gaziantep'te şiddetin varlığının diğer illere nazaran daha çok vurgulandığı tespit edilmiştir.)
- Şiddet bağlamında kentsel gelişmişlik meselesine baktığımızda; gelişmişlik düzeyinin kadına yönelik şiddetin olması ya da olmaması ile doğrusal ilişkili olmadığı açıkça anlaşılmaktadır.
- Kentlerin temsilci kadınları kent-güvenlik-görünürlük ilişkisi bağlamında; kentin kamusal alanlarında şiddete uğrama korkusu ve kadına yönelik şiddetin varlığının, kadınların kentsel alan ve mekânları kullanımlarını olumsuz etkilediği değerlendirmesi önemlidir. Özellikle sözlü tacizler kadınların kentsel mekânları kullanmalarını etkileyen temel etkindir.

Tek tek 9 araştırma kentine özgü bulgular ise şu şekilde özetlenebilir:

🌈 Saha kentlerinden gelişmişlik skoru 5 olan **Antalya** büyükşehir statüsünde olup, gelişmişlik düzeyi her ne kadar Türkiye’de ilk sıralarda yer alsa da görüşmelerde ortaya çıkan genel değerlendirme Antalya’nın halen ‘gelişmekte olan kent’ olduğudur. Bu değerlendirmenin temeli hem iç hem de uluslararası yoğun ve hızlı göç ile ilişkilendirilmiştir. Antalya’da katılımcılar;

- Kentlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin varlığını hissetmediklerini,
- Yönetim ve siyaset anlamında kentte temsil oranlarının kısmen yeterli olduğunu,
- Kentteki mekânlara erişim ve kullanımda ortalama düzeyde memnun olduklarını,

- Kentlerinin ortalama seviyede güvenli olduğunu ve
- Yerelde aldıkları kentsel hizmetlerden memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir.

✚ Saha kentlerinden gelişmişlik skoru 12 olan **Yalova**, Türkiye'nin ve Avrupa'nın en büyük metropol kenti olan İstanbul ile Türkiye'nin en gelişmiş kentlerinden olan Bursa ve Kocaeli arasında yer almasının avantajını sanayi katkısı ile gören ama bu konuda hala eksiklikleri olduğu değerlendirmesi yapılan bir kenttir. Coğrafi konumu kentin cazibesini yükselterek, Türkiye'nin farklı kentlerinden yerli göçmenlerin ve Bahreyn, Kuveyt, Dubai, İran, Irak, Suudi Arabistan, Balkan Ülkeleri, Avrupa ve Rusya'dan gelen zengin grupların kentte son dönemde toprak satın alarak yerleşmelerine yol açtığı edinilen bilgiler arasındadır. Eğitim ve sağlık hizmetlerinin görece iyi ve erişilebilir olması ile değerlendirilen kentin ölçek olarak küçük formu ve büyük kentlere oranla ortalama nüfusu ile tanınırlığa ve dolayısıyla **güvenli mekân kullanımına imkân vermesi** dikkat çeken tespitler arasındadır. Yalova'da katılımcılar;

- Kentlerinde ortalama seviyede toplumsal cinsiyet eşitliğinin varlığını hissettiklerini,
- Yönetim ve siyaset anlamında kentte temsil oranlarının kısmen yeterli olduğunu,
- Kentteki mekânlara erişim ve kullanımlarından memnun olmadıklarını,
- Kentlerinin ortalama seviyede güvenli olduğunu ve
- Yerelde aldıkları kentsel hizmetlerden ortalama seviyede memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

✚ Saha kentlerinden gelişmişlik skoru 28 olan **Zonguldak**, deniz ve dağlarla sıkışmış bir alan içinde kalan ve görece küçük yapış ve nüfusa sahip bir kenttir. Coğrafyanın sınırlayıcılığı kentte zor bir yaşam sunmaktadır. Gerek iklimin etkisi gerekse kayalık alana yerleşme zorunluluğu kentin zorlayıcı yaşam şartlarının gerekçeleri olarak ifade edilmiştir. Kentin bu zor şartları güçlü ve birbiri ile dayanışma içinde olan kadın profili doğurmaktadır. Taşkömürü havzasının merkezi olarak bilinen Zonguldak, Türkiye'de emeğin başkenti olarak tanımlanmıştır. Zonguldak'ta katılımcılar;

- Kentlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin varlığını hissetmediklerini,
- Yönetim ve siyaset anlamında kentte temsil oranlarının kısmen yeterli olduğunu,
- Kentteki mekânlara erişim ve kullanımlarından memnun olmadıklarını,
- Kentlerinin ortalama seviyede güvenli olduğunu ve
- Yerelde aldıkları kentsel hizmetlerden memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir.

✚ Saha kentlerinden gelişmişlik skoru 30 olan **Gaziantep**, bu kent doğumlu kadınların gözünden, ekonomik gelişmişliğin yüksek seviyelerde olduğu, sanayi kenti olma özelliğiyle öne çıkan ancak son dönemde gastronomi kenti olarak tanımlanmasının ve kentin tarihi dokusunun önüne geçtiği eleştirisinin de yapıldığı bir kenttir. Büyükşehir statüsünde olan kentin en önemli sorunu sınır kenti olmasıdır. Kente göç nedeniyle gelenlerin kent toplumsalının heterojenliğini artırarak kültürel çatışmalara yol açması, kültürel ve

mekânsal ayrışmaların oluşması ve kentte oluşan kalabalığın hem yönetsel hem de kent yaşamı anlamında zorluklara yol açması hem katılımcılardan elde edilen verilerden hem de araştırmacıların gözlem notlarında ortaya çıkmıştır. Gaziantep, Suriyeli nüfus oranlamasında Suriyelilerin en yoğun yaşadığı kent olması, kentin ekonomik olarak gelişmiş olsa da sosyokültürel açıdan kentin gelişmesine zarar verdiği algısı paylaşılan bir değerlendirme olmuştur. Gaziantep'te katılımcılar;

- Kentlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin varlığını hissetmediklerini,
- Yönetim ve siyaset anlamında kentte temsil oranlarının kısmen yeterli olduğunu,
- Kentteki mekânlara erişim ve kullanımda ortalama düzeyde memnun olduklarını,
- Kentlerini güvenli görmediklerini ve
- Yerelde aldıkları kentsel hizmetlerden memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Saha kentlerinden gelişmişlik skoru 41 olan **Afyon**, zengin doğal kaynaklara sahip orta ölçekli bir kenttir. Kent doğal kaynaklarını termal turizm ile yükselterek önemli bir ivme kazanmıştır. Ulaşım anlamında geçiş güzergâhında olan kentin konumu özellikle bu güzergâh çevresinde yapılan uğrak yerleri ile insan akışını arttırmış ve kente ekonomik anlamda önemli bir katkı sağlamıştır. Kentin eğitim alt yapısının ve niteliğinde yaşana sorunlara ek olarak son yıllarda Türkiye'nin değişen göç konumu ve zorunlu göç bu kent için de sorunlar yarattığı değerlendirilmektedir. Özellikle eğitim hizmetlerinin yetersizliği kapsamında taşınmalı eğitimde aksaklıkların olduğu yapılan görüşmelerde tespit edilmiştir. Bu durum özellikle kentte kırsal bölgelerdeki kadın ve kız çocuklarının eğitimden uzak kalmasına sebep olduğu değerlendirmeleri yapılmıştır. Afyon'da katılımcılar;

- Kentlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin varlığını hissetmediklerini,
- Yönetim ve siyaset anlamında kentte temsil oranlarının kısmen yeterli olduğunu,
- Kentteki mekânlara erişim ve kullanımda ortalama düzeyde memnun olduklarını,
- Kentlerinin ortalama seviyede güvenli olduğunu ve
- Yerelde aldıkları kentsel hizmetlerden memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Saha kentlerinden gelişmişlik skoru 44 olan **Malatya**, son dönem düzenlemelerle büyükşehir statüsü alan bir kenttir. 6 Şubat depremlerinde büyük yıkım gördüğü saha çalışmalarında görülen kentin deprem öncesinde de yine göç kaynaklı önemli toplumsal sorunlarla iç içe olduğu değerlendirilmiştir. Deprem öncesi Malatya'nın sosyokültürel dayanışma ağlarının güçlü olduğu, kentin yaşanabilir, ulaşılabilir ve güvenli bir kent olduğu katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Katılımcıların kenti tanımlamasında "genç kent" kimliği öne çıkmıştır. Tarım kenti olarak öne çıkan Malatya sahip olduğu kültür potansiyeli ile turizm anlamında da önemli yatırımların yapıldığı bir kenttir. Kentin gelişmesi değerlendirmesinde özellikle 1980 öncesi döneme atıf yapılarak bu dönemlerde Malatya'nın daha yaşanabilir, güvenli ve gelişme trendinde olduğu ancak Suriyelilerin göçüyle kentin hak ettiği gelişimi tamamlayamadığı verisi elde edilmiştir. Malatya'da katılımcılar;

- Kentlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin varlığını hissetmediklerini,
- Yönetim ve siyaset anlamında kentte temsil oranlarının kısmen yeterli olduğunu,
- Kentteki mekânlara erişim ve kullanımda ortalama düzeyde memnun olduklarını,
- Kentlerinin ortalama seviyede güvenli olduğunu ve
- Yerelde aldıkları kentsel hizmetlerden memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Saha kentlerinden gelişmişlik skoru 55 olan **Çankırı'da** katılımcılar;

- Kentlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin varlığını hissetmediklerini,
- Yönetim ve siyaset anlamında kentte temsil oranlarının kısmen yeterli olduğunu,
- Kentteki mekânlara erişim ve kullanımlarından memnun olmadıklarını,
- Kentlerinin ortalama seviyede güvenli olduğunu ve
- Yerelde aldıkları kentsel hizmetlerden memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Saha kentlerinden gelişmişlik skoru 69 olan **Kars**, Doğu Anadolu Bölgesinin zorlu coğrafya ve iklim koşullarına sahip orta ölçekli bir kenttir. Kars saha çalışmalarında edinilen değerlendirmeler ile 'unutulmuş' ve bakımsız ama doğal ve güzel' kent olarak betimlenmiştir. Kentin unutulmuşluğu ve bakımsızlığı ifadelerinin gerekçeleri, kamusal hizmetlerde yaşanan yetersizlikler, kentin istihdam alanlarının sınırlı olması ve özellikle genç kuşakların kentten göç ediyor oluşu üzerinden değerlendirilmiştir. Kars'ta katılımcılar;

- Kentlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin varlığını hissetmediklerini,
- Yönetim ve siyaset anlamında kentte temsil oranlarının kısmen yeterli olduğunu,
- Kentteki mekânlara erişim ve kullanımlarından memnun olmadıklarını,
- Kentlerinin ortalama seviyede güvenli olduğunu ve
- Yerelde aldıkları kentsel hizmetlerden hiç memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Saha kentlerinden gelişmişlik skoru 73 olan **Şanlıurfa** son dönem düzenlemelerinde büyükşehir statüsüne geçen bir kenttir. Tarım kenti olarak nitelendirilen kentte sanayi sektörünün gelişmediği kent sakinlerince ifade edilmiştir. *Şanlıurfa'nın kentsel gelişmişlik ile kadın görünürlüğü ilişkisinin* hissedilen eşitlik anlamında en düşük kent olması ise ağırlıklı olarak kentte varlığını sürdüren yerel kültür ve kadınların toplumsal yaşamda yerine dair ailede başlayan ve topluma dek ulaşan algı/bakıştan kaynaklanmaktadır. Şanlıurfa'da katılımcılar;

- Kentlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin varlığını hissetmediklerini,
- Yönetim ve siyaset anlamında kentte temsil oranlarının kısmen yeterli olduğunu,
- Kentteki mekânlara erişim ve kullanımlarının kısmen yeterli olduğunu,
- Kentlerinin ortalama seviyede güvenli olduğunu ve
- Yerelde aldıkları kentsel hizmetlerden memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Politika Önerileri:

- ❖ Kadınları bulundukları *kentin, sokakların misafiri* gibi gören bir anlayıştan (Çur, 2009) kadınlarında en az erkekler kadar sokağın sahibi olduğu gerçeği unutulmadan yapılan mekânsal tasarım ve düzenlemelere ihtiyaç vardır. Dolayısıyla kentsel mekânsal tasarımın her aşamasında cinsiyet eşitsizliğinin önüne geçilebilmesi için, kentsel mekânların cinsiyete duyarlı olarak tasarlanması gerekmektedir.
- ❖ Cinsiyet eşitliğini temel alan bir kentsel mekân tasarımından beklenen; kentlerin fiziksel ve sosyal çevrelerinin inşası, güvenliği, aydınlatması, ulaşımı, kalitesi, sayısı ve erişilebilirliği hususlarının, kadınların gündelik hayat problem gerçekliğini yakalayan şekilde geliştirilmesidir. Araştırma sahasında özellikle aydınlatma, güvenlik ve yeni kentsel mekânlara duyulan ihtiyaç başlıklarında sorunlar öne çıkmıştır.
- ❖ Kadın temsiline daha eşitlikçi hale getirilmesi, kadınların sorun ve ihtiyaçlarının yerel meclislerde gündem olmasını sağlama potansiyeli bağlamında oldukça önemlidir. Dolayısıyla kentsel gelişmişlik göstergesi olarak kentlerde kadın temsiline eşit ve eşite yakın olmasına yönelik hedeflerin olması gerekmektedir.
 - *Kentlerde kadın muhtar sayılarının ve kadın muhtarların görünürlüklerinin artırılması için yerel mülki amirler tarafından kente katılım ve eşitlik komite ve faaliyet alanlarında kadınlar için pozitif ayrımcılık/özel önlem uygulamaları geliştirilmelidir.*
- ❖ Kentsel kamusal mekâna erişim ve mekân kullanımı ile kentsel gelişmişlik düzeyleri arasında doğrusal yönlü bir ilişki görülmemiştir. Kentsel gelişmişlik açısından görünür olan şeylerin yapılması kadar, görülen bu gelişmişlikten ortaya çıkan faydaya erişimin cinsler arasında eşitliği sağlayacak şekilde geliştirilmesi gerekmektedir.
- ❖ Gelişmiş olan kentlerde güvende olma hissinin azaldığı bulgusu edinilmiştir. Bu durum kentlerde sosyoekonomik gelişmişlik çabası sürerken “güvenlik” gibi temel bir meselenin her koşulda ön planda tutulması gerekmektedir.
 - Kentin güvenliği meselesinde “zaman (karanlık) ve uzaklık” konularına özel önem gösterilmesi gerekmektedir.
 - Kentsel yaşamda kadına yönelik şiddet ve buna bağlı ortaya çıkan korku, kadının mekândaki faaliyetlerini ve özgür davranışlarını kısıtlayıcı rol oynamaktadır. Bu sebeple cinsiyet temelli şiddet, kamusal ve yarı kamusal alanda tezahür

edebilme cürretinin azaltılması için gerekli cazai yaptırım ve tutumlar ortaya koyulmalıdır.

- ❖ Kentsel hizmet ve mekanlara erişim konusu mahalle ölçeği temel olmak üzere farklı ölçeklerde farklı boyutlarıyla da ele alınmalıdır.

- İl ölçeğinde de Valilikler bünyesinde oluşturulan **yerel eşitlik birimleri** etkin hale getirilmelidir.

- ❖ Kentsel hayata katılımın bir boyutu olan talep ve şikayetlerde cinsiyet temelli bir ayrımcılıkla “kadınlardan sağlanan geri dönüşün” acil ve öncelikli durum olarak okuması ve gereğinin yapılmasını önceleyecek bir sistemin geliştirilmelidir.

- ❖ Kentin eşit derece kullanıcıları olan kadınların ve kız çocuklarının kent hayatına müdahil olmasını sağlayacak, onların bu tarz konulardaki etkileyici aktör rollerini artıracak koşulların iyileştirilmesi gereklidir. Bunun için bu konularda kent konseyleri ve kadın meclislerinin daha yetkin kılınması ve STK’ların işbirliğinin geliştirilmesi gibi konuların üzerinde durulmalıdır.

- ❖ Kentsel alanların ve hizmetlerin (kreş ve bakım kurumları, alışveriş merkezleri, semt pazarları, iş, ticari aktiviteler, yeşil park alanları, eczane ve hastane gibi sağlık hizmetleri, sosyal, eğlence ve kültür alanları, mezarlıklar vb) ve yaşam şartlarını iyileştirecek ve kolaylaştıracak olanakların (otobüs saat ve durak uygulamaları, engelli, yaşlı ve çocukluların) toplumsal cinsiyet odaklı olarak; ilki fırsat eşitliği ve ikincisi de özel önlem (pozitif ayrımcılık) gözden geçirilmelidir.

- ❖ Kente erişimleri fiziksel, sosyal ve kültürel nedenlerle sınırlı olan gruplara yönelik olarak özel önlemlerin alınması kent yönetimlerinin yasal ve toplumsal sorumluluğudur. Sosyal, kültürel alanlar ve kültür merkezleri gibi ortak kamusal kentsel alanlar kadın, yaşlı, engelli ve çocukların kullanımına uygun hale getirecek örnek uygulamalar geliştirilmelidir.

- ❖ Uluslararası zorunlu göç alan kentlerde yerel halkla göçmenlerin sosyal uyumlarını artıracak sosyal politika ve projelere olan ihtiyaç gözardı edilmemelidir. Bu kapsamda özellikle eğitim ve sağlık alanında kadınlara yönelik hizmetlerin hemşehri ve göçmen kadınlar için nitelik ve nicelik yönünden iyileştirilmesi gerekmektedir.

- ❖ Kadınlar erkeklere göre eşitsiz ve dezavantajlı olarak deneyimleme durumunda kaldıkları alanlar (sanayi ve eğlence alanları gibi) tüm sokak, cadde ve yaşam

alanlarının ışılandırmasını ve güvenliğinin en üst düzeyde sağlanması ve erişim kolaylığı ile konforunun sağlanması gerekmektedir.

- ❖ Kadınların kenti kullanmalarında en az katıldıkları günlük etkinlik mekanları olan spor alanlarında kadınların özellikle küçük çocukları ile katılabilecekleri spor aktivitelerine yer verilmesi ya da çocuklu kadınların katılımına yönelik proje ve uygulamaların geliştirilmesi sağlanmalıdır.
- ❖ Toplu taşıma araçlarının iç aydınlatması, araçlara biniş-inişlerin bebek arabası, tekerlekli sandalye, yürüteç ve kadın giysi ve aksesuarlarına uygun olması/hale getirilmesi gerekmektedir. Toplu ulaşımın henüz hedeflenen ağ ve aktifliğe ulaşamadığı yerlerde gündelik ihtiyaçlar ve acil ihtiyaçlar için hizmet temelli ve güvenli politika ve projeler geliştirilmelidir.
- ❖ Kadın istihdamının artırılması için somut adımlar atılmalıdır.
 - İşgücü piyasasının değişen ihtiyaçları çerçevesinde yeni gelişen meslek alanları ve kent ekonomisi için belirlenen alanlarda, kentlerin istihdam piyasalarının ihtiyaç duyduğu yeni işkollarına yönelik kadınlara özel meslek edindirme kursları açılmalıdır.
 - Sanayi ve ticaret odalarıyla işbirliği yapılarak kadınların istihdam olanakları genişletilmelidir.
 - Kadın istihdamında kayıt dışılıkla mücadeleye yönelik ekonomik ve sosyal politikaların geliştirilmesi gereklidir.
 - Toplumsal bir gerçek olarak karşımıza çıkan kadın üzerindeki bakım yükümlülüklerinin azaltılması için politikalar ve projeler hayata geçirilmelidir. Bu kapsamda çocuk, engelli ve yaşlı bakımına ilişkin destek ve teşviklerin çeşitlendirilmesine yönelik çalışmaların yapılması gereklidir.
 - Kadınların istihdamı kadar ürettikleri ürünlerin pazara erişimi konusunda da çalışmalar yapılmalıdır.